

urbanitzar el santuari de meritxell, la proposta d'en **domènec escorsa**

A Andorra, a la dècada dels anys seixanta del segle passat el boom demogràfic conseqüència directa del turisme de masses era un fet. Aquest augment accelerat de població empenyia a cobrir necessitats residencials bàsiques dels nou vinguts i dels visitats. I no només.

Una trobada tan simbòlica com era l'aplec de Nostra Senyora de Meritxell es veia desbordat per la gentada que acudia a festejar la diada. Per aquest motiu, el 1967, el Consell General, va pensar a urbanitzar l'entorn del Santuari per endreçar l'espai amb zones d'aparcament, d'esbarjo i d'aplegament.

El projecte es va encarregar a l'arquitecte català establert a Bècers, **Domènec Escorsa i Badia**. Figura poc coneguda de l'avantguarda espanyola, va ser coautor d'obres destacadíssimes com ara el Pavelló de la República Espanyola per l'Exposició Universal de París de 1937 o el Lyceé professionnel Jean Mermoz de 1951.

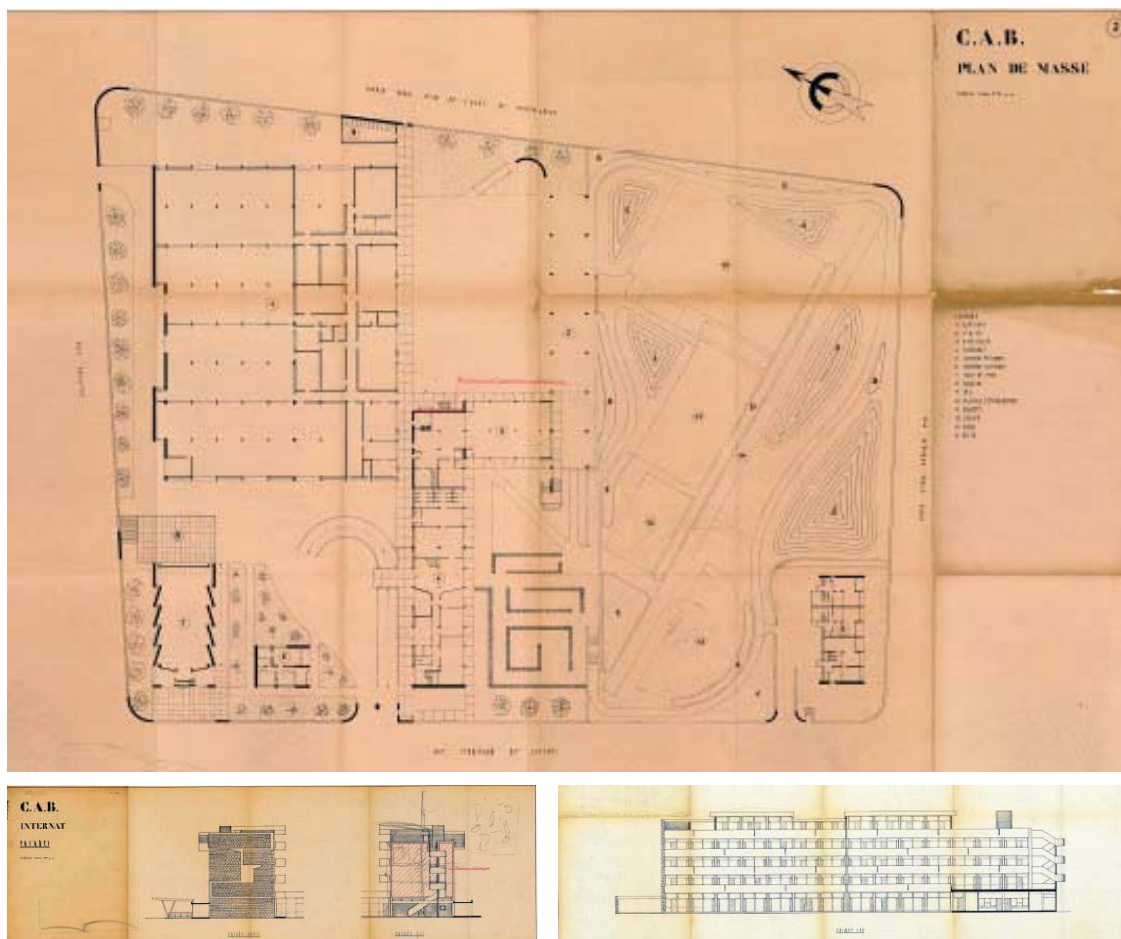
Escorsa, amic íntim de **Picasso**, **Miró** i **Josep Lluís Sert**, va treballar força al Principat on deixarà una obra excepcional com va ser la malauradament desapareguda Editorial Casal i Vall (1961).

Retall del telegrama de Picasso anunciant que no pot anar a Béziers en referència a la seva participació en el mural de la testera Lyceé professionnel Jean (Axiu Nacional de Catalunya 1-T-31).

urbanitzar el santuari de meritxell, la proposta d'en **domènec escorsa**

Pla de masses i alçats del projecte del Lycée de Béziers (Arxiu Nacional de Catalunya 1-835)

Escorsa ha estat vindicat darrerament al seu barri barceloní del Poble-sec des del Centre de Recerca Històrica del Poble-sec, CERHISEC, gràcies a **Àngels Gómez i Xavier Rodríguez**. Concretament, el 16 de desembre de 2025, a la Biblioteca Francesc Boix, es va fer una xerrada amb el títol *Domènec Escorsa, arquitecte, català, republicà i d'esquerrres*, a la qual, amablement vaig ser convidat.

De les passes d'en **Escorsa** per casa nostra he anat deixant constància en diversos escrits¹ als que afegim aquest sobre el projecte: *urbanització del Santuari de Meritxell*, datat el 14 de desembre de 1967.

¹ E. Dilmé, Domènec Escorsa a Andorra; Domènec Escorsa, formació i Domènec Escorsa, el retorn, en www.enricdilme.com

*urbanitzar el santuari de meritxell, la proposta d'en **domènec escorsa***

Curiosament, a diferència d'altres segells emprats per **Escorsa**, aquest projecte ve encapçalat per la rúbrica: **D. ESCORSA i FILLS**. Ni **Jeanneret & Escorsa**, l'utilitzat amb el seu soci al despatx de Besiers, ni tampoc ell sol, amb francès o en català, com va fer en els posteriors projectes andorrans, sinó amb els fills. Certament, és una novetat, ja que desconeixem que tingués fills que també fossin arquitectes. Una altra novetat és que en aquest exlibris apareix una direcció a Andorra. Concretament, el número 2 del carrer la Vinyeta d'Andorra la Vella i que, a més, emmarca la seva feina en "Arquitectura i Urbanitzacions", just el que se li demanava a Meritxell.

LA VOLUNTAT DEL CONSELL GENERAL

El Consell General tenia clar, des de feina temps, que calia fer quelcom a Meritxell. Per això, el 9 d'octubre de 1966, va convocar als Consols de la parròquia i als veïns del poble a Casa de la Vall per exposar les deficiències que anualment es donaven el dia de la celebració de la Diada nacional i la necessitat d'encomanar un projecte d'urbanització al voltant del santuari.

LA COMPRA NECESSÀRIA

Un fet fonamental pel Santuari que avui gaudim serà la compra del terreny que s'estén davant del Santuari vell. Aquest fet va tenir lloc el 22 d'octubre de 1966 quan la Sra. **Maria Núria Rossell Torres** i el seu marit **Nöel Lamoroux** venen, segons escriptura pública del notari **Rosend Jordana**, el conegut com a "Prat de l'Oratori" al Consell General representat pel síndic general **Julià Reig Ribó**. De pas, aquesta transacció, deixava sense efecte la pena de

urbanitzar el santuari de meritxell, la proposta d'en **domènec escorsa**

Recot de la Terra que prèviament havia imposat el Consell General al matrimoni per haver bastit una tanca sense permís a tocar del Santuari.

Segons l'esmentada escriptura de compra venda el terreny confrontava:

A solixent amb camí públic que a Prats; a migdia, amb callis i Roc Becaína; a Ponent, amb camí del Llac i camí que condueix avui a la carretera; i a nord, amb propietat del Santuari de Meritxell.

S'afegeix, a més, a l'escriptura:

Amb la venda del prat descrit hi van compreses totes les obres per la venedora sobre la finca, com són fonaments i parets de tanca en les confrontacions amb la carretera, amb la callissa i Roc de Becaína i amb propietat del Santuari, i també els treballs efectuats per l'explanació del camí carreter que estava projectat construir per tal d'accedir des del prat venut a la finca de l'Abellà de la venedora, sortint pel portal que hi ha al límit solixent que dona al camí de Prats.

És a dir, s'estava preparant el camí per l'emplaçament del futur temple, tot i que en aquell moment es pensava més a guanyar terreny per desenvolupar de forma més endreçada i espaiosa l'aplec anual de Meritxell, com es pot deduir del projecte d' **Escorsa**.

LA PROPOSTA D'EN DOMÈNEC ESCORSA

Domènec Escorsa presentà, el 14 de desembre de 1967, és a dir, quasi un any després de la compra del terreny, un parell de plànols que titula: *Urbanització del Santuari de Meritxell*, acompanyat d'una memòria que en l'encapçalament hi diu: *Reglament per a l'acondicionament i la urbanització dels terrenys veïns del Santuari de Meritxell*².

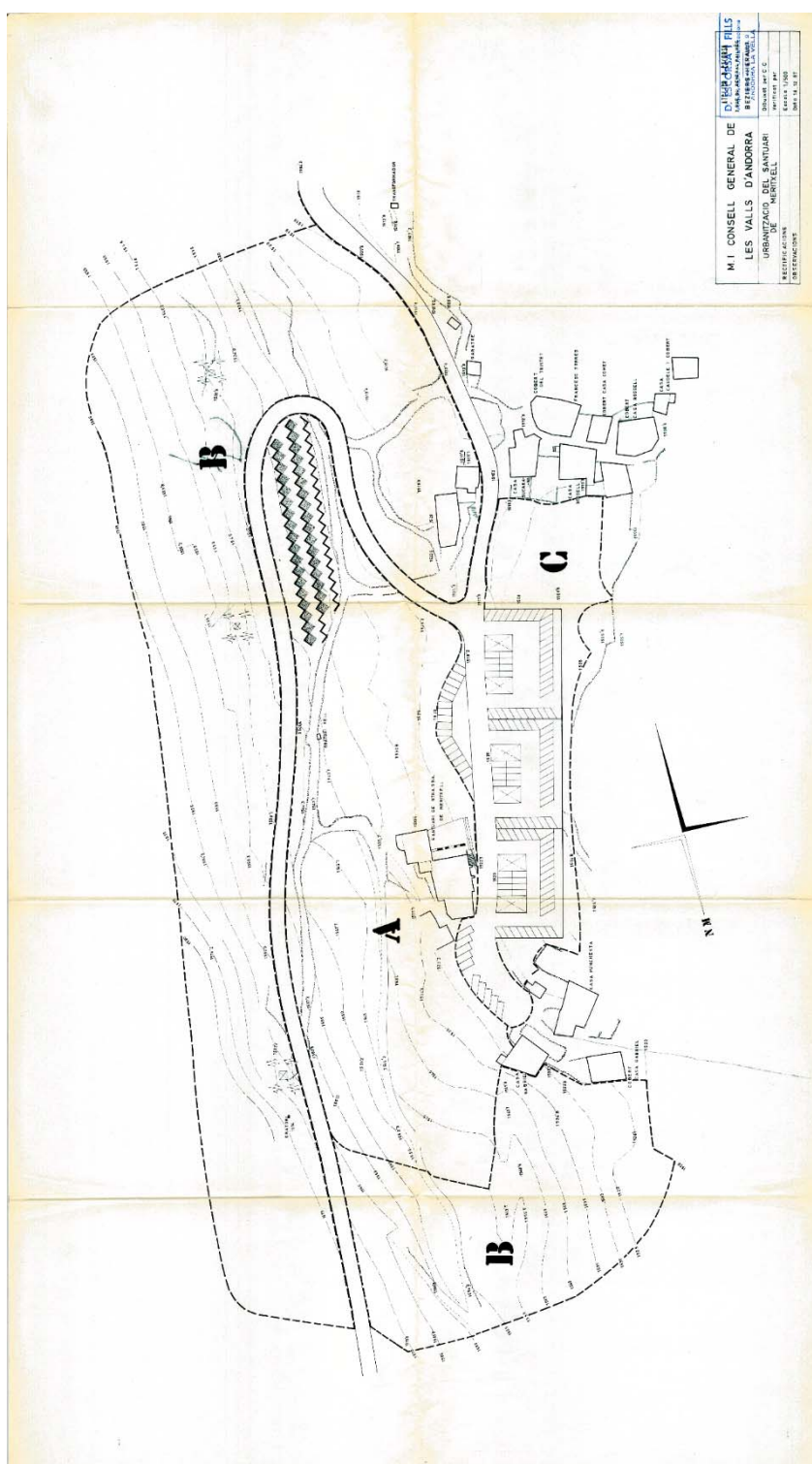
Escorsa presenta un aixecament topogràfic detallat dels terrenys on van les edificacions situades tan a l'esquena del Santuari com al nucli de Meritxell. Fins i tot, anomena la propietat o l'ús de les construccions. Exactament recull que a nord-est hi ha: **Casa Gabriel, cobert de Casa Gabriel i Casa Puncheta**. A sud-oest: **Casa Sucarana, Casa Rossell, cobert del Triset, Francesc Torres, cobert Casa Comet, cobert Casa Rossell, casa Caudale** i cobert, garatge (a tocar de la carretera) i transformador (en la darrera corba abans d'arribar al poble).

²Caixa: Consell General, Santuari de Meritxell, anys 1968-1975, Reglament Urbanístic Meritxell i plànols 1968-01-16, Arxiu Consell General

urbanitzar el santuari de meritxell, la proposta d'en **domènec escorsa**

També grafia el Santuari amb la construcció adossada al seu angle sud-est que hi havia abans de l'incendi de 1972 així com, l'oratori situat en el camí que va a Prats que dona nom al prat que el Consell va comprar. Sobre aquesta topografia **Escorsa** planifica tres àrees, que anomena A, B i C, i un nou vial. Aquesta carretera s'enceta amb una corba de 180 graus cap a migdia, just on ara hi ha l'accés rodat i restringit al Santuari per, un cop agafat cota tornar a gir a nord i posar-se en paral·lel al camí de Prats.

*urbanitzar el santuari de meritxell, la proposta d'en **domènec escorsa***

Zona A

En el segon revolt que acabem de comentar, ben allunyat del Santuari, i per sobre el camí de Prats, és on l'arquitecte camufla un seguit de berenadors que miren a ponent i badant sobre la vall.

Aquesta zona d'esbarjo es configura a través de tres línies paral·leles en zigzag contra el pendent, de tal forma que la intervenció queda semisoterrada, i un seguit de cobertes planes enjardinades situades en cada un dels vèrtexs interiors dels murs. Amb aquesta disposició es conformen una sèrie de cubs, de 3 m de costat, on només es materialitza quatre cares: les dues de l'esquena, a llevant, el sostre i el terra. Dintre de cada cubicle es disposa d'una taula i dos bancs de fusta que poden arribar a rebre entre 6 i 9 persones, és a dir, que podríem estar parlant d'una capacitat total d'uns 324 visitants per, com diu l'arquitecte a la memòria, "àpats campestres".

La resta de la zona anomenada A, que va des dels berenadors comentats fins a les cases de darrere del Santuari, es defineix com "no aedificandi". Curiosament, serà l'àrea que s'emprarà per bastir el nou temple.

Zona B

La zona B embolcallava a la primera pel costat de migdia, ponent i tramuntana. En aquesta àrea només s'autoritzarien habitatges per ús propi de dues plantes d'alçada sobre una parcel·la de superfície mínima de 1.000 m².

Es demanava que l'arquitectura de les noves construccions s'inspiressin en les bordes de la parròquia, on les parets de pedra del país i les cobertes de pissarra eren trets característics. Es prohibien els models d'arquitectura forana, així com els materials prefabricats i les imitacions de pedra, fusta o rajola.

Zona C

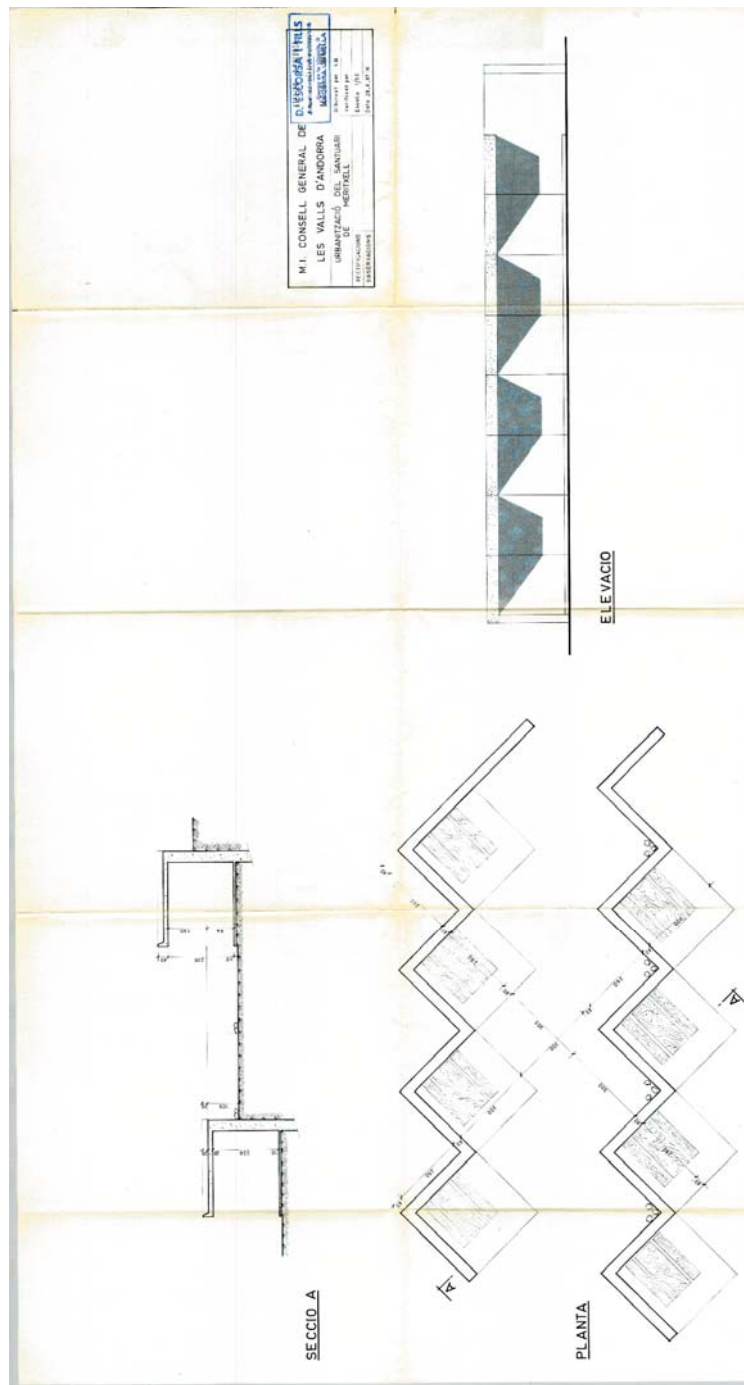
Aquesta zona se situa a ponent, sota la carretera d'accés al Santuari. Aquí es permetia bastir edificis seguint l'estètica descrita per l'àrea B sempre que la coberta fos plana i quedés a nivell del vial per emprar-la com aparcament.

Es permetria que apareguessin patis de llums en aquestes terrasses planes per ventilar les cambres interiors dels futurs edificis i, de fet, **Escorsa**, com es pot observar en la seva proposta, ja fa una distribució de les places

urbanitzar el santuari de meritxell, la proposta d'en *domènec escorsa*

d'aparcament combinades amb diversos patis de llum (dibuixat en el plànol amb un rectangle amb dues diagonals).

*urbanitzar el santuari de meritxell, la proposta d'en **domènec escorsa***

De tot l'exposat que no es va fer res. Caldrà esperar fins l'any 1971 perquè el Consell General es decidís a convocar un concurs que no només contemplarà la urbanització de l'entorn del Santuari sinó que demanarà bastir-ne un de nou. D'això en parlarem en la següent entrega.

U de juliol del 2026